

รูปที่ 4.4 แสดงกลุ่มจังหวัดทางเดือกบนแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้

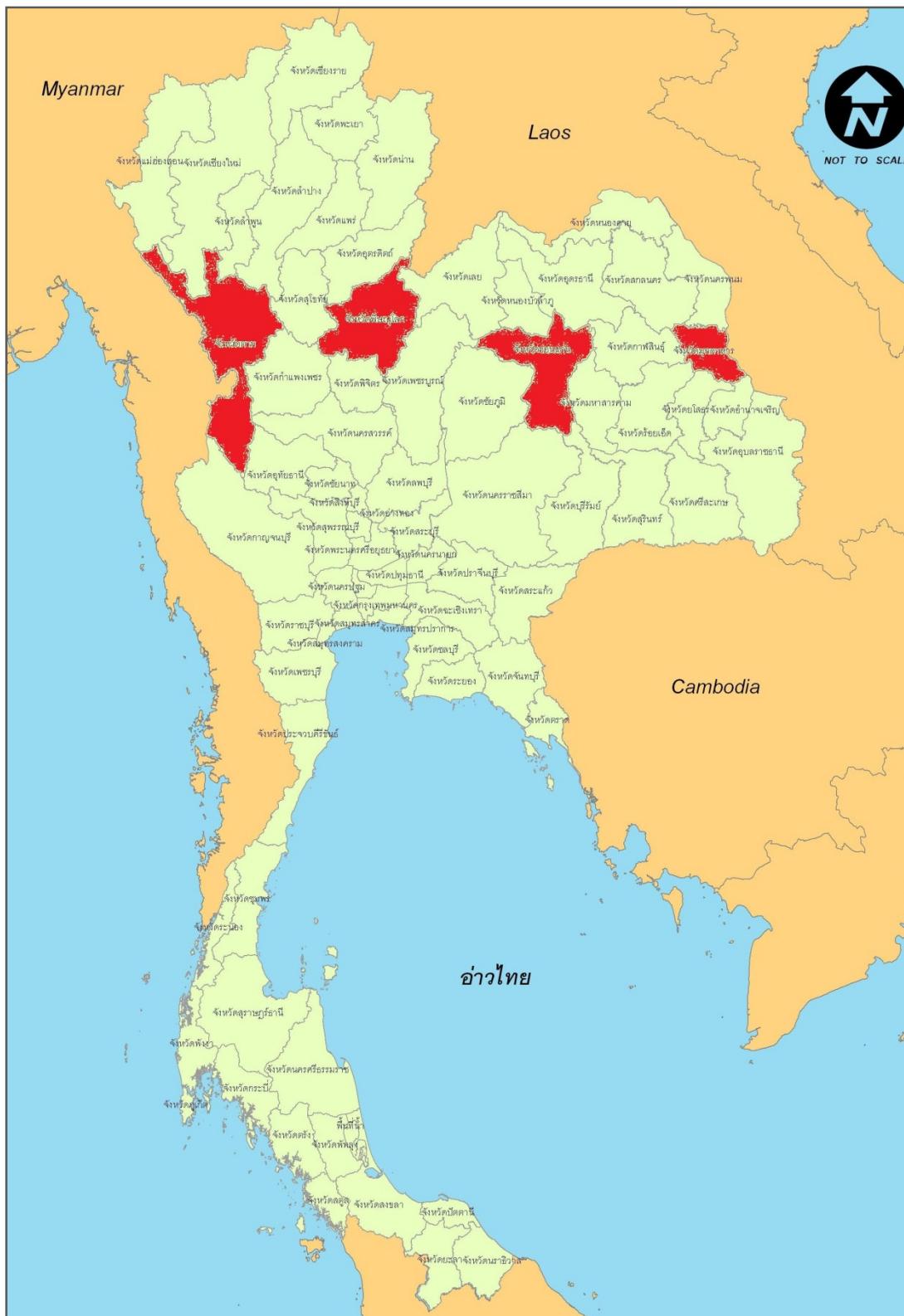
- แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East – West Economic Corridor)

สำหรับแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ที่ เชื่อมโยงการขนส่งระหว่างประเทศ เชื่อมระหว่างเมืองด้านในประเทศเวียดนาม เชื่อมเข้าสู่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่แขวงสะหวันนะเขตและผ่านประเทศไทยที่จังหวัด นนทบุรี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และตาก และไปสู่เมืองเมะกะแม่เมืองพม่า ตามแนวทางของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ได้มีการนำเสนอคู่มือ จังหวัดที่มีศักยภาพในอนาคตไว้ในรายงานการศึกษาถ่องการลงทุน สำหรับ ความร่วมมือในกลุ่ม อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง สำหรับแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก (Asian Development Bank, 2001) ได้แก่ จังหวัดตาก พิษณุโลก ขอนแก่น และนนทบุรี ที่ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งแสดงตำแหน่งโดยการแสดงผลของโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รูปที่ 4.5

รูปที่ 4.5 แสดงกลุ่มจังหวัดบนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก

ตามแนวทางของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB)

รูปที่ 4.6 แสดงกลุ่มจังหวัดทางเลือกบนแนวราบเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก

4.2.2 กลุ่มจังหวัดพื้นที่ทางเลือกเมืองต้น

จากแนวคิดและผลการสรุปโครงสร้างปัจจัยที่ใช้ในการคัดกรองที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการคัดกรองพื้นที่จังหวัดที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มจังหวัดบนแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ – ใต้ และ ตะวันออก – ตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.3 การสร้างรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์

การตัดสินใจเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง การประเมินหาจังหวัดทางเลือกที่เหมาะสม เอื้อประโยชน์ต่อการผลิต การจัดเก็บ และ สิ่งอำนวยความสะดวกด้วยความสะดวกอื่น ๆ ที่สัมพันธ์ขับการขนส่งและการจัดสรรอัตรากำลัง และนอกจากนั้น อาจหมายรวมไปถึงการตัดสินใจในการออกแบบเครื่อข่ายของโซ่อุปทาน ซึ่งการตัดสินใจในการออกแบบจะมีผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพของโครงสร้างในโซ่อุปทาน เพื่อช่วยให้เกิดการลดต้นทุนและเพิ่มการตอบสนองความต้องการให้กับผู้บริโภค

การตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งนั้น มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ออกแบบเครื่อข่ายของสถานที่ตั้ง ซึ่งในการพิจารณาคัดเลือกจังหวัดที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ จะได้ถูกสร้างจาก 2 แนวทาง คือ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีการนำเสนอหลักเกณฑ์ในการพิจารณา และอีกแนวทางหนึ่งคือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและโลจิสติกส์ ซึ่งจะได้แสดงผลการศึกษาโดยละเอียดต่อไป

4.3.1 ผลการศึกษาหลักเกณฑ์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ สิ่งที่มีส่วนสำคัญ คือ รูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ ที่ใช้ในการประเมินทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ ในการที่จะได้มาซึ่ง โครงสร้างหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมนั้น ส่วนหนึ่ง คือการค้นคว้าและศึกษาจากงานศึกษาวิจัย ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ที่ได้ทำการศึกษาถึงการคัดเลือกพื้นที่และการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ เพื่อประโยชน์กับงานด้านวิศวกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโลจิสติกส์และการขนส่ง ซึ่งจากการได้ศึกษาค้นคว้าพบว่า มีนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ที่สนใจในการศึกษาเพื่อคัดเลือกพื้นที่ และได้นำเสนอโครงสร้างหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อคัดเลือกจุดเชื่อมโยงกิจกรรมเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ และ การขนส่ง ทั้งศูนย์กลางด้านการขนส่ง ศูนย์กลางการรวมและกระจายสินค้า สถานีขนส่งสินค้า

เป็นต้น แต่ละงานวิจัยก็ได้มีการนำเสนอหลักเกณฑ์ที่มีความแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับขอบเขตงานวิจัยแต่ละงานวิจัย ไม่ว่าเป็นการกำหนดพื้นที่เชิงวิชา ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับจังหวัดหรือเป็นการกำหนดพื้นที่แบบระบุตำแหน่งอย่างละเอียด ในระดับอำเภอ ระดับหมู่บ้าน ซึ่งหลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกพื้นที่แต่ละระดับนั้น จะมีการลงลึกของการประเมินต่างกัน ซึ่งจาก การศึกษาพบว่า สิ่งที่ได้รับการให้ความสำคัญสำหรับการพิจารณาเกี่ยวกับการคัดเลือกพื้นที่เพื่องานด้านการขันส่างและ โลจิสติกส์นั้น ประกอบไปด้วยหลายหลักเกณฑ์ ซึ่งได้สรุปแต่ละงานวิจัยไว้ดังตารางที่ 4.1

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอผลสรุปในแต่ละงานวิจัยในข้างต้นแล้ว นั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกหลักเกณฑ์ ที่มีความเหมาะสมกับปัญหาวิจัยการคัดเลือกพื้นที่เพื่อ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ด้านการขันส่างในประเทศไทย ซึ่งเป็น กระบวนการเลือกนั้นจะมองในรูปของศักยภาพโดยรวมของจังหวัด ซึ่งที่ไม่จำเพาะเจาะจง ถึงพื้นที่ อำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปหลักเกณฑ์การคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ด้านการขันส่างเบื้องต้น สำหรับงานวิจัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางเพื่อให้ได้ รูปแบบหลักเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมสมต่อไป ซึ่งรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์เบื้องต้นได้ที่ได้ ทำการศึกษาค้นคว้า สามารถสรุปได้จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 4 หลักเกณฑ์หลัก ที่ มีความเหมาะสมกับการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ ด้านการขันส่าง ซึ่งได้แสดงที่มาของแต่ละหลักเกณฑ์ จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.1 ซึ่ง หลักเกณฑ์หลักทั้ง 4 หลักเกณฑ์นั้นประกอบไปด้วย หลักเกณฑ์ด้านทำเลที่ตั้ง ซึ่งได้ให้ความสำคัญ กับการเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า และ แหล่งปลายทางการขนส่ง ซึ่งได้แก่ จุดพรอมแคน ที่มี ความสำคัญ กล่าวคือมีมูลค่าการนำเข้าส่งออกสูง ซึ่งสำหรับแนวโน้มเบี่ยงเศรษฐกิจเนื้อ-ตี ได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดเชียงราย และสำหรับแนวโน้มเบี่ยงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่ จุดพรอมแคนจังหวัดตาก และมุกดาหาร หลักเกณฑ์ต่อมาคือ หลักเกณฑ์ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้ง โครงสร้างทางกายภาพ ระบบสาธารณูปโภค โครงสร้าง พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงมูลค่าการและองค์ความรู้ นอกจากนี้ ยังพิจารณาถึง ระบบ โครงสร้างเศรษฐกิจ ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ในส่วนของกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการขันส่างและ โลจิสติกส์ และหลักเกณฑ์ด้านการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงถึงการให้การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่น ซึ่งสิ่งที่แสดงถึงการสนับสนุน คือ แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านโลจิสติกส์และการขนส่ง ซึ่งได้แสดง รูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์เบื้องต้นดังรูปที่ 4.7 และยังได้มีการนำเสนอถึงแนวทางในการเก็บ ข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ของแต่ละหลักเกณฑ์ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่ง ได้

แสดงการเก็บข้อมูลในตัวอย่างแบบสอบถามชุดที่ 1 ในภาคผนวก ก ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.1 โครงสร้างหลักเกณฑ์เบื้องต้น พร้อมทั้งรายละเอียดและที่มาของหลักเกณฑ์

หลักเกณฑ์	รายละเอียด	ที่มาของหลักเกณฑ์
หลักเกณฑ์ด้าน ทำเลที่ตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - การเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า - การเชื่อมโยงกับแหล่งปลายน้ำ การขนส่ง - อยู่ใกล้กับจุดเชื่อมโยงจาก Node ต่าง ๆ ของ โซ่อุปทานสินค้า - สามารถเชื่อมโยงการขนส่งทั้งในประเทศ และต่างประเทศ - สามารถเข้าถึงได้จ่ายด้วยรูปแบบการขนส่ง ต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - Socio-Economic & Environmental Research Institute (2007) - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) - Wong Kok Siew (2002) - Korea Maritime institute (2008) - สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง แหล่งจราจร, กระทรวงคมนาคม (2550) - มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2548) - ชาญเวทย์ หริพ่าย (2549) - AMP Consultant Ltd. (2550) - ชนิต ไสวัตน์ (2549)
หลักเกณฑ์ด้าน โครงสร้าง พื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้าน การขนส่ง ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางล้าน้ำ - มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภค - มีความพร้อมด้านแรงงาน ที่มีความเป็นมือ อาชีพและทักษะด้านการขนส่งและโลจิ สติกส์ - มีสถานการณ์พัฒนาระบบโครงสร้าง พื้นฐานคมนาคมขนส่งและระบบ โลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ - มีการเชื่อมโยงการขนส่งหลายรูปแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - Socio-Economic & Environmental Research Institute (2007) - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) - Wong Kok Siew (2002) - Ron Starner (2007) - The Centre for Logistics Research (2008) - สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง แหล่งจราจร, กระทรวงคมนาคม (2550) - มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2548)
หลักเกณฑ์ด้าน ระบบ โครงสร้าง เศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการดึงดูดความน่าสนใจ ใน การลงทุน สำหรับธุรกิจด้านโลจิสติกส์ - มีความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจ ต้องมีระบบโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่ มีความเข้มแข็ง - มีสภาพแวดล้อมด้านธุรกิจการค้าใน สถานะที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - Wong Kok Siew (2002) - ชนิต ไสวัตน์ (2549) - AMP Consultant Ltd. (2550) - ชาญเวทย์ หริพ่าย (2549) - The Centre for Logistics Research (2008) - สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง แหล่งจราจร, กระทรวงคมนาคม (2550)

ตารางที่ 4.1 ผลสรุปโครงสร้างหลักเกณฑ์เบื้องต้น พร้อมรายละเอียดและที่มาหลักเกณฑ์ (ต่อ)

หลักเกณฑ์	รายละเอียด	ที่มาของหลักเกณฑ์
	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม และจำนวนประชากร ในจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2548)
หลักเกณฑ์ด้าน การเมืองการ ปกครองส่วน ท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ - การมีโครงการจัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกด้านการขนส่ง รองรับการ ขยายตัวด้านการค้าของประเทศไทย - มีนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อด้านขนส่ง และโลจิสติกส์ - ความมั่นคงในด้านนโยบายการเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) - Korea Maritime institute (2008) - Ron Starner (2007) - มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2548) - ชนิต ไสรัตน์ (2549) - The Centre for Logistics Research (2008)

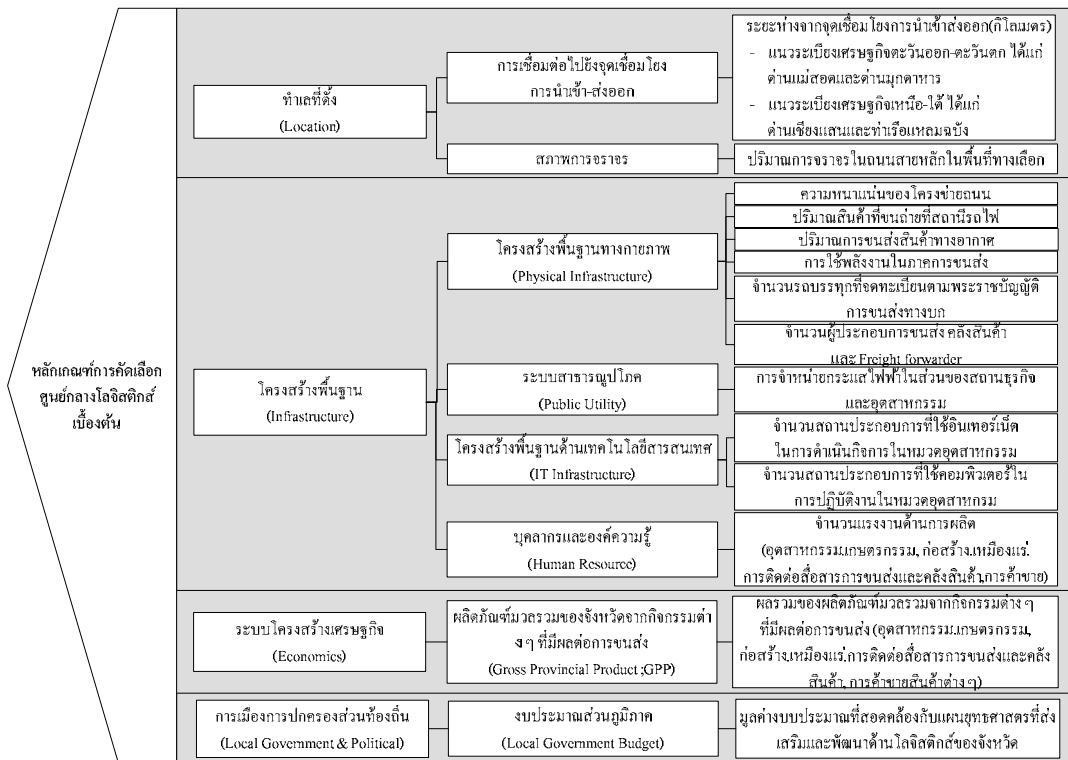
จากตารางที่ 4.1 ซึ่งสามารถสรุปโครงสร้างหลักเกณฑ์หลักได้ 4 หลักเกณฑ์หลัก ซึ่ง สามารถสามารถสรุปเป็นรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่แสดงถึง หลักเกณฑ์หลัก หลักเกณฑ์รอง และหลักเกณฑ์ย่อยที่แสดงถึงแนวทางในการเก็บข้อมูล โดยได้แสดงดังรูปที่ 4.7

4.3.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

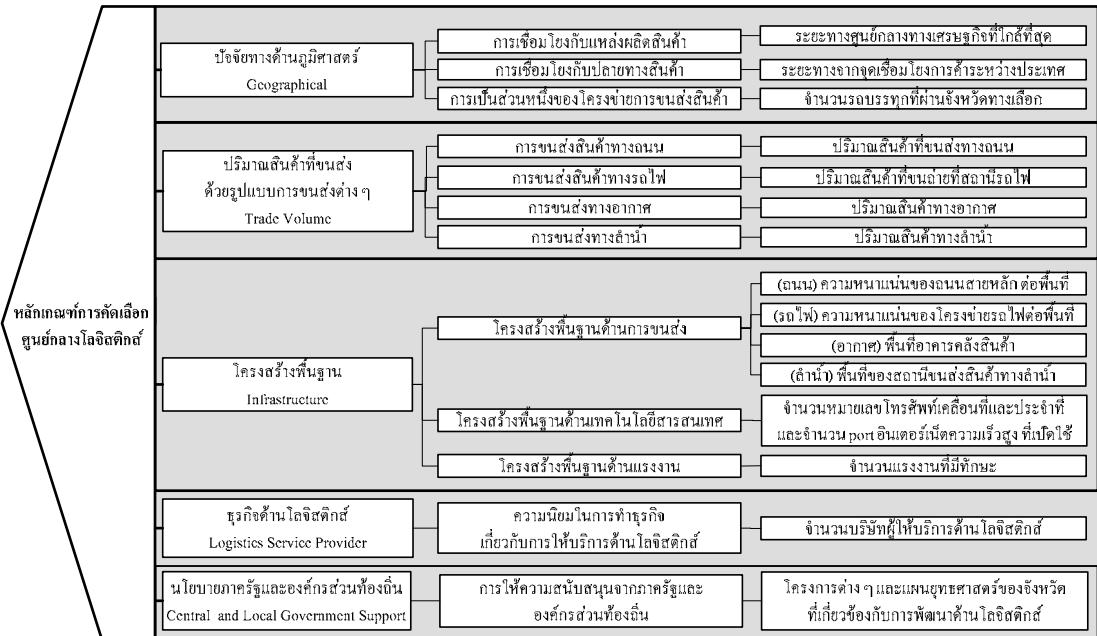
จากที่ได้แนวทางของการสร้างรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์จากการทบทวนวรรณกรรม แล้ว เพื่อให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ของโครงสร้างหลักเกณฑ์ อีกแนวทางหนึ่งคือ การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่ง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จาก 5 กลุ่ม สาขา ได้แก่

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์และวางแผนการขนส่งและโลจิสติกส์ของประเทศไทย
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ การวางแผนการขนส่งและโลจิสติกส์จากภาคเอกชน
- ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มนักวิชาการด้านโลจิสติกส์
- ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มนักวิชาการด้านวิศวกรรมขนส่ง
- ผู้เชี่ยวชาญที่มีหน้าที่วางแผนด้านการขนส่งและโลจิสติกส์จากบริษัทเอกชนที่ใช้ระบบ การขนส่งสินค้า

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 5 กลุ่มสายงาน โดย ผู้เชี่ยวชาญจากแต่ละกลุ่มสายงาน ได้ให้ความคิดเห็นสำหรับบางหลักเกณฑ์ไปในแนวทางเดียวกัน และในบางหลักเกณฑ์ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งในการสรุปผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้รวมรวมเอา ทั้งหลักเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านเห็นตรงกันและต่างกัน และได้ตัดหลักเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญ ทุกท่าน ไม่เห็นด้วยออก และผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ตามคำแนะนำจาก

ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสายงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทำให้สามารถสรุปรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจได้ดังรูปที่ 4.8 จะเห็นว่าโครงสร้างหลักเกณฑ์จากการสัมภาษณ์ ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ทำให้รูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ที่เบื้องต้นในขั้นตอนก่อนหน้า กล่าวคือ ได้ตัดหลักเกณฑ์ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจของพื้นที่ออกไป เนื่องจากได้ใช้ในส่วนของการคัดกรองกลุ่มจังหวัดทางเลือกแล้ว และได้มีการเพิ่งหลักเกณฑ์ด้านปริมาณสินค้าที่ขันส่งด้วยรูปแบบต่าง ๆ และหลักเกณฑ์ด้านธุรกิจโลจิสติกส์ขึ้นมาในส่วนของหลักเกณฑ์หลัก และสำหรับรายละเอียดของหลักเกณฑ์รองที่มีเนื้อหาเพิ่มขึ้นจากเดิม และได้มีการจัดกลุ่มหลักเกณฑ์ใหม่ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น บนพื้นฐานของประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยนี้ ทั้ง 5 กลุ่มสายงาน โดยรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ดังกล่าว ประกอบไปด้วย 5 หลักเกณฑ์หลัก ได้แก่ หลักเกณฑ์ด้านภูมิศาสตร์ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับปริมาณสินค้าที่ขันส่งด้วยรูปแบบการขนส่งต่าง ๆ หลักเกณฑ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หลักเกณฑ์ด้านธุรกิจด้านโลจิสติกส์ และหลักเกณฑ์ด้านนโยบายภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละหลักเกณฑ์มีหลักเกณฑ์รอง และหลักเกณฑ์ย่อย ซึ่งประกอบไปด้วย 12 หลักเกณฑ์รอง และ 15 หลักเกณฑ์ย่อย ดังได้แสดงในรูปที่ 4.8 ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดของแต่ละหลักเกณฑ์ในลำดับต่อไป

รูปที่ 4.8 โครงสร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์

4.3.3 โครงสร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์

จากที่ได้ทำการสร้างรูปแบบ โครงสร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 หลักเกณฑ์หลัก 12 หลักเกณฑ์รอง และ 15 หลักเกณฑ์ย่อย ที่ได้สร้างขึ้นจากหลักเกณฑ์ที่ได้มีการนำเสนอในงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้จากความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง 5 กลุ่มสายงานดังแสดงในหัวข้อที่ 4.2 ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในแต่ละหลักเกณฑ์ โดยจะเริ่มจากการแสดงรายละเอียดตามหัวข้อของหลักเกณฑ์หลัก 5 กลุ่ม ดังรูปที่ 4.9 ดังต่อไปนี้

รูปที่ 4.9 หลักเกณฑ์หลัก ในการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์

1. หลักเกณฑ์ทางด้านภูมิศาสตร์ (C₁)

ผู้วิจัยได้รวบรวมการศึกษาที่ผ่านมาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์หลายปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ ที่มีผลต่อความໄด้เปรียบของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการໄด้เปรียบในฐานะที่อยู่ใกล้และมีการเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า แหล่งปลายน้ำทางการขนส่งสินค้า รวมถึงการเป็นทางผ่านหรือเป็นส่วนหนึ่งของ

โครงข่ายการขนส่งสินค้า ซึ่งเหล่านี้ถือเป็นความได้เปรียบเชิงพื้นที่ และภัยต่อลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ มีรายละเอียดของปัจจัยรอง และปัจจัยอย่างนี้

1.1 การเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า (C₁₁)

หากพิจารณาการคัดเลือกศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ จะต้องพิจารณาถึงตำแหน่งที่ตั้งจากแหล่งผลิตสินค้า ซึ่งจังหวัดที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตนั้นสามารถพิจารณาได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด จะทำให้ทราบถึงศักยภาพด้านการผลิตสินค้าของจังหวัดนั้น แสดงถึงความเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงได้โดยลักษณะที่อยู่ของลักษณะที่รองนี้ คือ ระยะทางระหว่างจังหวัดทางเลือกถึงจังหวัดที่มีฐานะเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจากการพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดแล้วพบว่า สำหรับแนวระเบียงเศรษฐกิจทั้งเหนือ-ใต้และ ตะวันออก-ตะวันตก จังหวัดที่มีความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดขอนแก่น ซึ่งในการพิจารณานั้นจะ ใช้ข้อมูลในส่วนของระยะทางจากจังหวัดทางเลือกถึงจังหวัดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ใกล้ที่สุด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

1.2 การเชื่อมโยงกับแหล่งปลายทางการขนส่งสินค้า (C₁₂)

นอกจากพิจารณาถึงความใกล้ไกลจากแหล่งผลิตสินค้าแล้ว อีกลักษณะที่หนึ่งที่มีความสำคัญคือ การเชื่อมโยงกับแหล่งปลายทางการขนส่งสินค้า ซึ่งได้แก่จุดเชื่อมโยงการค้าชายแดนที่สำคัญ สำหรับงานวิจัยนี้ ซึ่งได้วางขอบเขตเป็นการศึกษาในแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก โดยในแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้นั้น จุดพรอมแคนทางตอนเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส่งออกผ่านด่านชายแดนในจังหวัดในระดับที่สูง (ด่านศุลกากรเชียงของ เชียงแสน และแม่สาย) และทางได้ของแนวระเบียงเศรษฐกิจคือ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีท่าเรือขนส่งระหว่างประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง ส่วนในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกตะวันตกนั้น จุดพรอมแคนที่สำคัญทางตะวันออกคือ จังหวัดมุกดาหาร และทางตะวันตกคือ จังหวัดตาก สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งได้แก่ระยะทางจากจังหวัดทางเลือกถึงจังหวัดชายแดนที่ใกล้ที่สุด

1.3 การเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายการขนส่งสินค้า (C₁₃)

การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์นี้ ล้วนที่ให้ความสำคัญคือ การขนส่งโดยระบบถนน ที่ถือว่าเป็นระบบการขนส่งที่มีความสำคัญมากในระดับหนึ่ง ที่สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องพิจารณาจาก ที่ตั้งที่ควรอยู่บนถนนสายหลักเพื่อเป็นจุดผ่านของสินค้าจากจังหวัดต่างๆ ไปสู่ท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่าง

ประเทศ ทั้งนี้ในการพิจารณาสำหรับหลักเกณฑ์ของการเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายการขนส่งสินค้า หรือการเป็นทางผ่านของเส้นทางการขนส่งสินค้านั้น จะพิจารณาจาก จำนวนรถบรรทุกที่ขนส่ง สินค้าผ่านเส้นทางหลวง ของแต่ละจังหวัด ซึ่งสำหรับแนวโน้มเบี่ยงเศรษฐกิจเนื้อ – ได้นั้น ได้แสดง ภาพรวมของจำนวนรถบรรทุกที่ขนส่งในเส้นทางหลวงของประเทศ

2. หลักเกณฑ์ทางด้านปริมาณสินค้าที่ขนส่งด้วยรูปแบบการขนส่งต่าง ๆ (C_2)

สินค้าที่ต้องการที่จะขนส่ง ถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการ (Demand) ของการขนส่งสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ทางด้านปริมาณ สินค้าที่ขนส่งให้ เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในรูปแบบโครงสร้างหลักเกณฑ์ ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับ ปริมาณสินค้าที่ขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นหลักเกณฑ์ย่อยสำหรับหลักเกณฑ์รองนี้ แบ่งได้เป็น 4 หลักเกณฑ์ คือ ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางลน្តา ซึ่งหากพื้นที่ได้มีบริการขนส่งสินค้า หลายรูปแบบ ในปริมาณที่มาก สามารถห้อนให้เห็นได้ว่าจังหวัด ทางเลือกนั้น มีความต้องการและสามารถพัฒนาให้เป็นการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่ทำให้ ต้นทุนต่ำที่สุด ได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางถนน (C_{21})

การขนส่งสินค้าทางถนน ถือเป็นรูปแบบการขนส่งหลักของประเทศไทย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 88 ของการขนส่งสินค้าโดยรวม โดยการขนส่งสินค้าทางถนนนั้น จะเป็นการขนส่งสินค้าโดยใช้ รถบรรทุก เป็นพาหนะ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ สำหรับหลักเกณฑ์นี้ จะได้ศึกษาจาก ข้อมูลในส่วนปริมาณการขนส่งของรถบรรทุก 5 ประเภท ได้แก่ รถบรรทุกขนาดเล็ก (4 ล้อ) รถบรรทุกขนาดกลาง (6 ล้อ) รถบรรทุก (10 ล้อ) รถบรรทุกพ่วง และรถบรรทุกกึ่งพ่วง สำหรับใน การเก็บข้อมูลนั้น ได้เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุกตัวอย่าง ที่ได้มีการรวบรวมโดยกรมทางหลวง ซึ่งทำการสำรวจข้อมูลแบ่งรายจังหวัด สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยนี้ได้

2.2 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางราง (C_{22})

การขนส่งสินค้าทางราง ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการขนส่งที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็น อันดับสองรองจากการขนส่งสินค้าทางถนน เนื่องจากสามารถขนส่งสินค้าได้ครั้งละจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่ำ ห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งหากจังหวัดใดที่สามารถเชื่อมต่อรูปแบบการขนส่ง สินค้าเป็นการขนส่งสินค้าทางรถไฟได้ จะถือว่าเป็นข้อได้เปรียบข้อหนึ่ง ในการเก็บข้อมูลเป็น การศึกษาจากข้อมูล จะใช้ข้อมูลทุกตัวอย่างที่ได้มีการรวบรวมจากการรถไฟแห่งประเทศไทย ในส่วน ของปริมาณสินค้าที่ขนส่งผ่านสถานีรถไฟ ในพื้นที่จังหวัดแต่ละจังหวัด

2.3 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางอากาศ (C₂₃)

การขนส่งสินค้าทางอากาศ ถือว่ามีบทบาทสำคัญในการขนส่งสินค้าที่ต้องการแบ่งกับเวลา และลดความเสี่ยงที่มีสาเหตุจากการขนส่งน้อยที่สุด แต่ด้วยต้นทุนการขนส่งที่สูง ดังนั้นสินค้าที่จะขนส่งทางอากาศจะเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง ซึ่งปัจจัยด้านการขนส่งทางอากาศถือได้ว่าเป็นข้อได้เปรียบปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากปัจจุบันทิศทางการแบ่งขันทางการค้าโลกยุคใหม่ไม่มุ่งเน้นเพียงความได้เปรียบด้านคุณภาพและราคา เนื่องจากความรวดเร็วและความยืดหยุ่นในการส่งมอบสินค้า และบริการกำลังกลายเป็นข้อได้เปรียบหลักในอนาคต ซึ่งจะทำให้สามารถบินและเทคโนโลยีโลจิสติกส์สมัยใหม่มีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ดังนั้น จังหวัดที่เลือกที่มีการขนส่งทางอากาศถือได้ว่ามีความได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่น ๆ และในส่วนของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้น จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้ทำการรวบรวมโดยกรรมการขนส่งทางอากาศโดยได้ใช้ข้อมูลในส่วนของปริมาณการขนส่งสินค้าผ่านสนามบินในเขตพื้นที่จังหวัดที่เลือก

2.4 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางลำน้ำ (C₂₄)

การขนส่งทางลำน้ำเป็นระบบการขนส่งที่มีต้นทุนต่อหน่วยบรรทุกต่ำ สามารถขนส่งได้ครัวลงมาก ๆ แต่ใช้เวลาขนส่งมากกว่าการขนส่งรูปแบบอื่น โดยสินค้าที่ขนส่งด้วยรูปแบบการขนส่งนี้ จะเป็นสินค้าที่มีมูลค่าต่ำ ไม่ต้องการความรวดเร็ว และสามารถขนส่งได้ครัวลงมาก ๆ เช่น ดิน หิน ทราย ปูนซีเมนต์ ซึ่งเป็นรูปแบบการขนส่งอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ประสิทธิภาพด้านต้นทุนของการขนส่งสินค้าต่ำลง หากจังหวัดได้สามารถขนส่งสินค้าทางลำน้ำได้ ถือได้ว่ามีความได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่น ๆ สำหรับเส้นทางในการขนส่งสินค้าทางลำน้ำภายในประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่บนเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก ซึ่งถือได้ว่ามีความได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้ จะได้ใช้ข้อมูลด้านปริมาณการขนส่งสินค้าทางลำน้ำในประเทศที่ได้มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ สำหรับหลักเกณฑ์นี้

3. หลักเกณฑ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (C₃)

ในการพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าจำเป็นต้องพิจารณาถึงโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกของกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ ดังนั้นสำหรับปัจจัยหลักนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยรอง ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และโครงสร้างพื้นฐานด้านแรงงาน ซึ่งทั้ง 3 ส่วนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญกับกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ทั้งสิ้นซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในแต่ละหลักเกณฑ์อย่างในลำดับต่อไป

3.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง และการเข้าถึง (C₃₁)

โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการเข้าถึง (Accessibility) ถือได้ว่า มีส่วนสำคัญให้กิจกรรมโลจิสติกส์ด้านการขนส่งสินค้าและการเข้าถึง ให้เป็นไปได้อย่างสะดวก ซึ่งพิจารณาจากทั้ง 4 รูปแบบการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็น ทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางลน้ำในประเทศ ดังนี้

- โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งสินค้าทางถนน จะพิจารณาจากการมีโครงข่ายทางหลวงแผ่นดิน หรือทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองที่สามารถรองรับการสัญจรในพื้นที่จังหวัด โดยได้ศึกษาข้อมูลความหนาแน่นของโครงข่ายถนนทางหลวงซึ่งจะประกอบไปด้วย ทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงชนบท ต่อพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ซึ่งเป็นเส้นทางส่วนใหญ่ในการขนส่งสินค้า
- โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งสินค้าทางราง ซึ่งเป็นระบบการขนส่งที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ แต่เนื่องจากระบบรางของไทยที่ผ่านมาอยู่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร ดังเห็นได้จากความยาวเส้นทางรถไฟในระยะ 40-50 ปี ที่ผ่านมาถึงปัจจุบันมีอัตราเพิ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงคาดว่าสัดส่วนการขนส่งด้วยระบบรางที่จะเข้ามายังกับศูนย์กระจายสินค้าน่าจะมีค่อนข้างน้อย แต่ก็จะสามารถนำระบบรางเข้ามาช่วยเสริมศักยภาพของศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ด้านโลจิสติกส์ในอนาคตได้ ดังนั้นจึงพิจารณาถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางราง โดยพิจารณาจากความหนาแน่นของโครงข่ายของรางรถไฟต่อพื้นที่จังหวัดทั้งหมด รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สะพานด้านการขนส่งทางราง ได้แก่ บวนรถไฟฟ้า หัวรับขนส่งสินค้า โดยพิจารณาจากจำนวนบวนรถขนส่งสินค้า
- โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งสินค้าทางอากาศ จะพิจารณาจากพื้นที่อาคารคลังสินค้า ในสนามบิน ซึ่งเป็นพื้นที่รองรับการขนส่งสินค้าโดยเฉพาะ หากมีพื้นที่มาก นั่นแสดงถึงความสามารถในการรองรับสินค้าในปัจจุบัน และที่จะมากขึ้นในอนาคต
- โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งสินค้าทางลน้ำ จะพิจารณาจากพื้นที่ของสถานีขนส่งสินค้าทางน้ำ รวมถึงพื้นที่ท่าเรือเอกชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด เพื่อแสดงถึงความพร้อมในการรองรับสินค้าที่ต้องทำการขนส่งด้วยรูปแบบการขนส่งทางลน้ำ

3.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (C₃₂)

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ มีความสำคัญกับกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ ในส่วนของการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพด้านต้นทุน และเวลามากที่สุด ซึ่งในส่วนของบทบาทของภาครัฐ ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูล